

SOBRE A SITUACIÓN ACTUAL DA FISCALIDADE DAS COMUNIDADES DE MONTES. PROPOSTA PARA CREACIÓN DUNHA NORMATIVA ADECUADA

Calixto ESCARIZ VÁZQUEZ

Avogado

SUMARIO: Considérase a problemática da fiscalidade das comunidades de montes, especialmente derivada da súa natureza de propiedade dunha comunidade de orixe, de base territorial e sen acto volitivo de constitución. Están nunha ausencia de regulación legal, sen marco xurídico axeitado, nun momento no que algunhas Axencias Tributarias, sen criterios comúns, intentan reclamar gravames mediante normativas impertinentes. As comunidades de montes veñen reiterando os criterios que entenden acaídos para a elaboración dun marco xurídico a propósito: a) distinción a efectos fiscais entre os rendementos destinados a actuacións de carácter colectivas e os rendementos distribuídos entre os veciños comunei-ros; b) non deben ser gravados os rendementos que queden vencellados ó destino colectivo. Sinálase a necesidade de elaboración dun réxime tributario específico e as posibles canles para a súa tramitación. Faise unha proposta de fiscalización, en particular polo Rexistro de Montes Veciñais.

SUMARIO: Se considera la problemática de la fiscalidad de las comunidades de montes, especialmente derivada de su naturaleza de propiedad de una comunidad de origen, de base territorial y sin acto volitivo de constitución. Están en una ausencia de regulación legal, sin marco jurídico adecuado, en un momento en el que algunas Agencias Tributarias, sin criterios comunes, intentan reclamar gravámenes mediante normativas impertinentes. Las comunidades de montes vienen reiterando los criterios que entienden adecuados para la elaboración de un marco jurídico a propósito: a) distinción a efectos fiscales entre los rendimientos destinados a actuaciones de carácter colectivo y los rendimientos distribuídos entre los vecinos comuneros; b) no deben ser gravados los rendimientos que queden vinculados al destino colectivo. Se señala la necesidad de elaboración de un régimen tributario específico y los posibles cauces para su tramitación. Se hace una propuesta de fiscalización, en particular por el Registro de Montes Vecinales.

SUMMARY: The problematic of the fiscalization of forestry communities is considered, especially that derived from its nature of ownership by a community of origin with a territorial basis and lacking a volutive foundation act. They exist in the absence of legal regulation, without a suitable legal framework at a time when some Tax Offices, without common criteria, try to demand payment of taxes through non-pertinent norms. The forestry communities have repeatedly furnished the criteria that they consider suitable for the elaboration of a fitting legal framework: a) Distinction for tax purposes between profits destined to interventions of a collective character and profits to be distributed among the inhabitants who are members of the communes. b) The profits that are bound up in the collective venture should not be taxed. The necessity of the elaboration of a specific tax regulations and the possible steps to be taken to obtain it is pointed out. A taxation proposal is set forth, in particular for a Register of communal forests.

1. Antecedentes.

Debemos destacar con carácter previo a normativa básica que, en relación ós aspectos que nos ocupan, rexe nas comunidades de montes veciñais en man común. A remisión ó propio teor dos artigos invocados, aínda que de pesada lectura, é máis clarificadora ca calquera explicación que se poidera dar sobre os mesmos.

Así convén destacar que o art. 2 da Lei 55/80 de 11 de novembro de montes veciñais en man común establece “1. Os montes veciñais en man común son bens indivisibles, inalienables, imprescriptibles e inembargables, non estarán suxeitos a contribución algunha de base territorial nin á cota empresarial da Seguridade Social Agraria e a súa titularidade dominical corresponde, sen asignación de cotas, ós veciños integrantes en cada momento do grupo comunitario do que se trate. 2. Non obstante o disposto no parágrafo anterior, poderá procederse excepcionalmente á permuta entre terreos de valor similar de montes colindantes dos regulados por esta lei, por acordo das comunidades interesadas e sen prexuízo do disposto no artigo 15” (en igual o art. 2 da Lei 13/89 do Parlamento de Galicia), así como os artigos 23 Lei 13/89 “De tódolos rendementos económicos que se poden derivar dos aproveitamentos, resérvase unha cantidade, que se debe fixar nos Estatutos, e en todo caso nunca inferior ó 15 por 100 de aqueles, para investimentos en mellora, protección, acceso e sevicios derivados do uso social ó que o monte poida estar destinado” e 52.1 Regulamento “De tódolos rendementos económicos que se poidan derivar dos aproveitamentos, reservarase unha cantidade que se debe fixar nos estatutos e en todo caso nunca inferior ó 15 por 100 de aqueles, para investimentos en melloras, protección, acceso e servicios derivados do uso social ó que o monte poida estar destinado”, art. 6.2 da lei 13/89 “O importe das cantidades abonadas pola expropiación ou servidume haberá de destinarse á mellora do monte, ó establecemento das obras ou servicios de interese xeral da Comunidade de veciños propietarios, ou na súa imposibilidade, repartilo entre os cumuneiros, de acordo co que estea previsto nos Estatutos ou co que decida a Comunidade segundo ás maiorías previstas no artigo 18.1” e finalmente art. 12 Regulamento 260/92 “O importe das cantidades aboadas polos negocios xurídicos mencionados neste título deberase destinar á mellora do monte, ou ó establecemento de obras ou servicios de interese xeral da comunidade propietaria do monte”.

2. Situación fiscal actual.

Non existe actualmente unha normativa clara sobre o réxime fiscal das Comunidades de Montes Veciñais en Man Común, o que conleva unha quebra do principio de seguridade xurídica ademais de atentar contra os principios da legalidade e igualdade.

O principio de legalidade aparece na propia Constitución Española no artigo 31.3 “Só poderán establecerse prestacións persoais ou patrimoniais de carácter público con arranxo á lei”, establecendo un principio de reserva da Lei no art. 133 da Constitución Española e no artigo 10 da Lei Xeral Tributaria. O feito de impoñer unha prestación patrimonial que non ten unha clara determinación na lexislación irá en contra deste principio.

Por outra parte a gran disparidade de criterios aplicados polos distintos órganos provinciais do Ministerio de Economía e Facenda, debido á falla dunha regulación precisa e clara da fiscalidade das Comunidades de Montes Veciñais en Man Común, ataca ó principio de igualdade. Dase un tratamento fiscal diferente a comunidades das mesmas características e con idéntica natureza en función do lugar no que están asentadas. As Comunidades de Montes Veciñais en Man Común foron así consideradas como comunidades de bens, asociacións sen ánimo de lucro ou mesmo sociedades mercantís, co que isto conleva de diferencias a efectos fiscais.

O actual marco legal existente deixa o réxime fiscal das rendas obtidas polas Comunidades de Montes Veciñais en Man Común nunha total indefinición.

En primeiro lugar ó non resultar clara a atribución ou non de personalidade xurídica ás comunidades de montes dificulta a aplicación dunha tributación polo Imposto de Sociedades.

Suxeitos pasivos deste imposto, en virtude do artigo 7 da Lei 43/95 de 27 de decembro do Imposto de Sociedades, serán as persoas xurídicas a parte doutros suxeitos especificados no precepto e entre as que non se atopan as Comunidades de Montes Veciñais en Man Común. Se como parece as Comunidades de Montes Veciñais en Man Común non pusúen personalidade xurídica, as mesmas non estarían suxeitas a este imposto.

A única posibilidade que queda para tributar polas rendas percibidas por estas comunidades é polo tanto o IRPF. Sen embargo se presenta o mesmo problema. No artigo 11 da Lei 18/91 de 6 de xuño, defínese o suxeito pasivo do imposto que será sempre unha persoa física. As Comunidades de Montes Veciñais en Man Común, como comunidade de bens especiais de tipo xermánico, non son persoas físicas, e en consecuencia non están suxeitas ó IRPF.

A única posibilidade de tributar é o sistema de atribución de rendas previsto no artigo 10 da Lei 18/91 de 6 de xuño. Este precepto refírese ás comunidades de ben e demais entidades a que se refire o artigo 33 da Lei Xeral Tributaria e nas que se incluírían xa claramente as Comunidade de Montes Veciñais en Man Común. Pero este sistema presentaría tamén un problema, tódalas rendas obtidas polas Comunidades de Montes Veciñais en Man Común se atribuirían por partes iguais ós comuneiros, a non ser que se establecera outro sistema de distribución entre eles das rendas, e serían estes comuneiros quen tributarían e farían o pagamento en proporción á súa participación no beneficio (artigo 64 do Regulamento do IRPF), integrándose

estas rendas na correspondente base impositiva do comuneiro, como rendas da actividade ou fonte de onde proceden.

Se temos en conta que en atención ó artigo 23 da Lei Galega 13/89 de 10 de outubro nos Estatutos reservárase unha cantidade dos rendementos económicos que se deriven dos aproveitamentos, que en todo caso nunca será inferior ó 15% destes, ós investimentos no monte ou servizos sociais, o feito de atribuír tódalas rendas da comunidade ós comuneiros vulneraría o principio de capacidade económica, recollido no artigo 31 da Constitución Española, convertendo este sistema en ilegal. Os partícipes tributarían por unhas rendas que en realidade non perciben e segundo o propio Tribunal Constitucional en sentenza 221/92 de 11 de decembro considera que o lexislador deberá en todo caso respectar os límites que derivan do principio de capacidade económica, que sería vulnerado nos casos nos que a capacidade económica gravada polo tributo fose inexistente ou ficticia.

No caso de que só se atribuísen as rendas realmente repartidas entre os comuneiros atoparíamose cunhas rendas, as destinadas a investimentos en mellora, protección, acceso e servizos derivados do uso social ó que o monte poida estar destinado, que se atoparían en terra de ninguén e cun sistema de dubidosa legalidade ou en todo caso de escasa perfección técnica.

A Administración Tributaria, no seu ánimo de aplicar un réxime fiscal benéfico a estas comunidades, a causa da súa especial natureza e función social, ven aplicando, entre outros sistemas, a regulación fiscal prevista para os suxeitos con “exención parcial” no Imposto de Sociedades.

Na antiga Lei 61/78 do Imposto de Sociedades, no seu artigo 5.2.e prevíase a exención parcial dos establecementos, institucións, fundacións ou asociacións, incluso as de feito de carácter temporal para arbitrar fondos calificados ou declarados benéficos ou de utilidade pública.

Sen embargo esta exención non alcanza ós rendementos sometidos a retención por este imposto. Polo tanto o pagado a conta do imposto baixo forma de retención non podería ser devolto á sociedade a que estivera exenta. Non se podería solicitar unha devolución, pero como a retención é inferior ó 35% segue a ser máis favorable.

Este sistema, sen embargo, xa non pode ser aplicado coa nova regulación da Lei 43/85 de 27 de decembro que non prevé esa exención parcial no artigo 133. Ademais as Comunidades de Montes Veciñais en Man Común non estaban suxeitas ó Imposto de Sociedades por non ser persoas xurídicas e por tanto non se poderían considerar exentas e aínda considerándoas suxeitas, a exención é dubidosa.

A Dirección Xeral de Tributos en contestación de 29 de outubro de 1996, a unha consulta realizada por unha Comunidade de Montes, considerou que as Comunidades de Montes Veciñais en Man Común non se atopan recollidas na enumeración do artigo 7 da Lei de Imposto de Sociedades, pero que si

sería aplicable o artigo 10 da Lei 18/91 de 6 de xuño, sobre atribución de rendas, imputando os rendementos procedentes das actividades empresariais dunha Comunidade de Montes Veciñais ós comuneiros considerándoos rendementos de actividades empresariais¹.

3. Natureza xurídica.

O asentamento do hábitat galego, tradicional en Galicia, como soporte dos Montes Veciñais en Man Común en contra da figura, non implantada á realidade social, do Concello. Os montes veciñais en man común propios da Comunidade Galega asentáronse sobre núcleos de poboación que nada tiveron que ver co concello, polo que estas dúas institucións, a saber, os Montes Veciñais en Man Común e as Parroquias rurais galegas e demais entidades de poboación infraparroquiais son básicos para a comprensión desta xénese, tanto dende o punto de vista histórico, sociolóxico, xeográfico e xurídico: tantos son os autores que se dedicaron ó estudio deste tema, que en aras da súa redución citamos someramente: a) Os asentamentos rurais desde o punto de vista xeográfico son analisados por numerosos investigadores, pois o espacio ocupa en Galicia un hábitat peculiar que definen con marabillosa habelencia desde Otero Pedrayo (*Problemas de Xeografía de Galicia*. 1927) ata Abel

1. Xustifican a ausencia de personalidade xurídica das comunidades de montes veciñais baixo a consideración de que a Lei 52/1968 de 27 de xullo, en grave erro conceptual, derivado dun coñecemento indirecto da institución que nos ocupa estableceu no seu artigo 3 “A comunidade (titular dos MVMC) terá personalidade xurídica para o cumprimento dos seus fins, mesmo o exercicio na vía xudicial ou administrativa de cantas accións sexan precisas, para a defensa dos seus específicos intereses”, toda a lexislación posterior omitiu voluntariamente tal referencia destacando a ausencia de personalidade xurídica das comunidades de montes. Neste senso o Regulamento de desenvolvemento da Lei aprobado por Decreto de 26 de febreiro de 1970, a Lei 55/80 de 11 de novembro no seu artigo 5.1 “A administración, disfrute e disposición dos montes veciñais en man común corresponden exclusivamente á respectiva comunidade propietaria, que terá plena capacidade xurídica para o cumprimento dos seus fins, incluído o exercicio, tanto en vía xudicial como administrativa, de cantas accións sexan precisas para a defensa dos seus específicos intereses”, e en idéntico senso a vixente lei e regulamento autonómicos (Lei 13/89 e Regulamento aprobado por Decreto 260/92). Apóiase igualmente a argumentación exposta no interesante debate parlamentario con motivo da aprobación da Lei 55/80 e nas posicións que no mesmo prevaleceron e que se recollen no B.O.C.G. de 19 de xuño de 1980 (101 a). Destacan o ter sido rexeitada a enmenda nº2 presentada polo Grupo Parlamentario Socialista do Senado que presentaba o contido “...substitúe a expresión ‘plena capacidade xurídica’ por ‘personalidade xurídica’, estimando que é necesario resaltar o dato da personalidade xurídica na comunidade propietaria tal e como facía a lei de 1968 e que é xuridicamente máis perfecta”, ante as manifestacións do señor Díaz Fuentes, defensor do proxecto presentado, quen fixo constar que non é posible situar ás comunidades de montes veciñais nos diferentes tipos de personas xurídicas que refire o artigo 35 do Código Civil porque: “... chegamos de contado á conclusión de que a comunidade de montes veciñais en man común non pode ser unha asociación, non pode ser unha fundación e non pode ser unha sociedade” e conclúe manifestando que no noso dereito as persoas xurídicas privadas nacen dun acto de vontade, así “a asociación nace por un acto de constitución. A fundación por un acto de erección. A sociedade se funda. O que non hai en dereito privado é que a persoa xurídica naza máis ca dun acto de voluntariedade; é dicir, nace en virtude do que na doutrina xurídica se chama ‘consensus contrahitur’. O que nos propón o emendante (refírese ó Sr. Vázquez Fouz), é dicir, que a Comunidade de Montes sexa persoa xurídica ‘ex lege’, por unha determinación legal, é a forma de crear persoas xurídicas de dereito público”.

Bouhier (coa súa obra *La Galice. Essai géographique d'analyse et d'interprétation d'un vieux complexe agraire*, 1979) pasando, por suposto, por autores estranxeiros tan coñecidos como Georg Niemeier e Otto Quelle, entre outros moitos, que cita María do Pilar de Torres Luna na súa obra *Geografía de Galicia*, volume II, pas. 177 e seguintes, que se expresa do seguinte modo:

“O estudio do hábitat rural constitúe un dos capítulos máis interesantes, máis apaixonantes, da xeografía humana. É unha cuestión viva, cambiante, de permanente actualidade e necesitada constantemente de revisión e posta ó día.

Non imos encarece-lo interese deste tema en Galicia dada a súa coñecida peculiaridade, interese que non escapa nin escapou ó estudio de especialistas nin xeógrafos, tales como arquitectos, antropólogos, sociólogos, xuristas, historiadores e escritores en xeral motivados polo coñecemento da nosa rexión”.

Abel Bouhier na súa xa citada obra reseña, ademais da configuración xeográfica de Galicia por comarcas, un profundo estudio sobre “O terreo inculto, soporte tradicional do sistema”, inserto na *Revista Galega de Estudos Agrarios*, Servicio de Publicacións da Xunta de Galicia, 1981, tomo V, pag. 259-272 [Na Reseña - resumo que fai Xosé Manuel López Andián do libro de Bouhier, cit.; pp. 263-313], ó que nos remitimos pola súa proluxa extensión, tendo en conta a data da redacción da súa tese doutoral e que aínda é de notoria aplicación ó momento presente.

b) Desde o punto de vista sociolóxico e antropolóxico o hábitat galego é examinado con detemento por Baldemoro Cores Transmonte na súa obra *Sociología rural de Galicia*; por Carmelo Lisón Tolosana en *Antropología cultural de Galicia*; por Castelao na súa maxistral e imperecedeira *Sempre en Galiza*.

c) Desde o punto de vista xurídico hai que destacar a Xosé Fariña Jamar-do e mais a Xosé Gonzalo de la Huerga Fidalgo². Do primeiro, entre as súas coñecidas obras sobre a personalidade xurídica da parroquia galega, creo de interese citar aquí:

“E maiormente se temos en conta que a parroquia como entidade local no instante actual e na vella Europa, acada tamén certo recoñecimento legal, ademais de en Inglaterra e nalgúns cantóns suízos, en Andorra (comúns), Islandia (hreppur), Dinamarca e Portugal (freguesia), o que demostra, por outra banda, que a nosa parroquia galega como entidade local certa e verdadeira non é ningún invento nacionalista, senón que se atopa nunha liña tradicional europea de goberno local”³.

2. Xosé Gonzalo de la Huerga Fidalgo. 1982. “División administrativa e realidade socio-económica e territorial de Galicia”. Na *Revista Galega de Estudos Agrarios*. Nºs 7 e 8, pp. 41-67.

3. Xosé Fariña Jamar-do. 1982. “O réxime legal da parroquia en Inglaterra perante o porvir da parroquia rural galega”. Na *Revista Galega de Estudos Agrarios*, nºs 7 e 8, pp. 11-39. A cita corresponde á páx. 13.

d) Existe outra numerosa pléiade de autores que fan un estudio das incidencias históricas sobre os espazos poboacionais, entre os que destacaríamos, por suposto, a Ramón Villares nas súas obras *A historia, Foros, frades e fidalgos* e *Donos de seu*; a X.M. Souto González, coa súa *Xeografía humana*; Augusto Pérez Alberti con *A xeografía*; Xaquín Lorenzo coas súas obras *A casa* e *A terra* e Benxamin Casal, con *O monte é noso*. Vou tomar este como resumo de todos eles, a pesar da data na que foi publicado, hai once anos. Di:

“O monte, en Galicia, ocupa unha superficie de 1.954.076 hectáreas o que supón máis das dúas terceiras partes da totalidade do territorio”.

“Galicia é un país habitado por unha comunidade historicamente diferenciada por criterios xeográficos, económicos e culturais, abundantes recursos naturais e paradoxicamente de economía deprimida e abundante emigración”.

“A forma tradicional de asentamento da poboación no territorio constitúe un “hábitat” non só diseminado, senón tamén disperso, no que o peso do mundo rural é aínda cualitativa e cuantitativamente dominante e a base está nunha forma de produción autónoma”.

e) Pola súa incidencia no tema son de destacar tamén os dous artigos publicados por Pedro López⁴, actualmente director do Arquivo Histórico do Reino de Galicia. Na obra colectiva, xunto con Olga Gallego e outros *El monte en Galicia: fuentes para su estudio*⁵, analisan a través do tempo e do espazo a evolución dos montes veciñais en Galicia, insertando na páxina 31 da obra *O monte é noso* un gráfico con tres estadios dos séculos XI-XVIII, século XIX e século XX, e converxendo a través dos diversos camiños, ó igual que o fai Ramón Villares na súa obra *La propiedad de la tierra en Galicia, 1500-1936*, ou sexa, o foro, subforo, desamortización, desvinculación e exención de foros, desembocan, despois de tantos séculos, en poder dos labregos.

f) Sobre o municipio conformámonos con citar aquelas palabras de Vicente Risco, na súa obra *O problema político de Galiza*:

“... O municipio rural, como a provincia, é unha creación artificial da Lei, unha aplicación absurda ó campo do sistema administrativo creado para as cidades, ... Non enfeeblece esta afirmación o feito de que en Galicia houbera xa antigamente municipios rurais; antigos ou modernos, son absurdos e artificiais. Non responden a nada real, a ningunha realidade social. É ben sabido que no campo galego existe unha realidade social viva, da máis antiga orixe, anterior seguramente á división eclesíástica, e imposta pola maneira especial

4. Pedro López Gómez. 1979. “Antecedentes históricos dos montes comunais en Galicia”. En *O monte é noso*. E máis, do mesmo autor, 1984-87. “Os montes no século XVIII (provincia de Pontevedra)”. Na *Revista Galega de Estudos Agrarios*, Nº 10; pp. 253-267.

5. Pedro López Gómez, Olga Gallego e outros. 1980. *El monte en Galicia. Fuentes para su estudio*. Madrid: Ministerio de Cultura.

de estar distribuída a nosa poboación rural; esta realidade social é a parroquia. A parroquia foi descoñecida pola Lei, porque a Lei faise uniforme para toda España, e en España a maioría do territorio ten outras formas de vida distintas das de Galicia e os gobernos españois non tratan endexamais de que as súas disposicións se acomoden á realidade social, senón que queren que a realidade social se acomode, ben ou mal, ás súas disposicións”⁶.

Debemos destacar certos preceptos legais que determinan a natureza xurídica das comunidades de montes. O art. 2 da Lei de Montes establece “Os montes veciñais en man común son bens indivisibles, inalienables, imprescriptibles e inembargables”. Así mesmo o art. 1 e 3 definen os fins e titularidade polos veciños dos montes veciñais en man común.

4. Xustificación.

Á luz de todo o exposto podemos abordar, sen gran profundidade xurídica, o sentido da presente proposta como sinxela xustificación da necesidade de que por Lei se recoñeza a exención plena das comunidades de montes veciñais na tributación do Imposto sobre a Renda das Persoas Físicas ou calquera outros que graven os seus rendementos, toda vez que estes, á postre, serven exclusivamente para a realización de obras e fins públicos.

As actuacións das comunidades de montes, máis alá das propias de calquera asociación ou colectivo, incardínanse no ámbito do facer público, lonxe por tanto do facer privado en actividades de interese xeral ou colectivo que é propio das asociacións sen ánimo de lucro.

Debemos destacar que o concepto de monte veciñal está unido ó da parroquia, da cal o conxunto de veciños en cada momento son titulares dos bens e dereitos do monte da súa propiedade. Convén destacar que os montes veciñais participan da natureza xurídica propia dos bens de dominio público ou dos comunais, asemellándose a estes últimos de forma casi total no seu réxime xurídico e finalidade, e distanciándose daqueles exclusivamente no que afecta á súa titularidade, entidade local no seu caso, comunidade de montes ou conxunto de veciños dunha parroquia noutro.

Sen ánimo de nos alargarmos en maiores disquisicións sobre a parroquia, si convén destacar que a mesma de atopa expresamente recollida no art. 40.3. do Estatuto de Autonomía Galego dentro do título terceiro da Administración Pública de Galicia. O seu desenvolvemento por Lei, moi esperado nesta comunidade autónoma, non viu a luz. Iso non obsta a súa constante referencia en leis sectoriais. Así, recentemente, foi obxecto de referencia na Lei 5/1997 de 22 de Xullo da Administración Local de Galicia do cal no art. 1.2. expre-

6. Vicente Risco. 1930. *El problema político de Galicia*. Madrid.

samente se establece “Nos termos que determinará unha lei do Parlamento de Galicia, as parroquias rurais galegas terán a consideración de entidades locais territoriais e gozarán de autonomía para a xestión dos seus intereses patrimoniais”. Convén destacar igualmente o contido da exposición de motivos da propia lei 5/1997 no seu parágrafo sétimo ó establecer “Se dota a parroquia rural, de longa tradición no campo galego, verdadeira trama celular da vida local do noso pobo e a súa auténtica seña de identidade, da condición de ente local de carácter territorial, deixando a regulación da súa organización, funcionamento e competencia a unha lei posterior do Parlamento de Galicia”. A Parroquia Galega, no que afecta ó ámbito fiscal, encadraríase de pleno na exención dos seus rendementos proposta no art. 9.b) da Lei do Imposto de Sociedades.

5. Propostas de réxime xurídico singular de tributación.

Convén destacar que a situación de falta de regulación legal adecuada á fiscalidade das comunidades de montes veciñais supón unha quebra irreparable do principio de seguridade xurídica, sen que a aplicación “ad hoc” e “ó arbitrio” das normas fiscais supoña canle adecuada para aborda-lo problema complexo que nos ocupa.

Só desde a perspectiva antes sinalada e abordando unha reforma lexislativa necesaria se pode dar solución á problemática que se nos presenta.

É necesaria, en aras do principio de seguridade xurídica, a elaboración dun marco xurídico adecuado que regule a fiscalidade das comunidade de montes veciñais en man común. É igualmente esixible respecto da Axencia Tributaria que, en tanto en canto non se aprobe ese marco xurídico específico, rechace ou desista da posibilidade de gravar mediante a normativa existente os rendementos das comunidades de montes.

Convén destacar que os “experimentos” fiscais que se están a realizar supoñen unha quebra ilícita do principio de igualdade no trato fiscal e do principio de seguridade xurídica das comunidades de montes.

As comunidades de montes veciñais en man común viñeron reiterando as bases ou criterios que entenden acaídos para a elaboración dun marco xurídico que determine a concreta tributación da mesma polos seus rendementos. Ditos criterios partiron da especial natureza das comunidades de montes veciñais en man común, así como da orixe e fin xurídica das mesmas.

A modo de síntese convén destacar os seguintes criterios como os maiormente reiterados:

1º) É necesaria a distinción ós efectos fiscais que nos ocupan entre aquelas comunidades de montes veciñais que distribúen todos ou parte dos seus rendementos entre os veciños/comuneiros e aquelas que destinan a totalidade

dos ingresos ou rendementos obtidos a obras ou actuacións de carácter colectivo (sen abordar no momento actual os diferentes criterios de distinción e outras singularidades por exceder o eido e interese que nos ocupa);

2º) Non deben ser gravados os rendementos obtidos polas comunidades de montes veciñais que quedan vencellados a destino colectivo antes reseñado.

3º) É tolerable que as persoas físicas que perciban cantidades consecuen- cia do reparto dos ingresos obtidos polas comunidades de montes tributen polos mesmos;

4º) É tolerable, perante a fiscalidade que se propón, que se apliquen medi- das de fiscalización do destino e asignación dos rendementos obtidos polas comunidades de montes veciñais.

De acordo con estas bases e á luz da normativa fiscal vixente, o réxime xurídico tributario das comunidades veciñais de montes en man común arte- llaríase en torno ós seguintes postulados.

- 1- Non suxeición ó Imposto de Sociedades sobre a base do artigo 7 da Lei 43/95 do 27 de decembro. En ningún caso cabería entender incluí- das ás comunidades de montes veciñais en man común no concepto de suxeito pasivo definido pola referida Lei.
- 2- A suxeición ó imposto sobre a renda das persoas físicas. A actual re- dacción do artigo 11 da Lei 8/91 de 6 de xuño do Imposto sobre a Renda das Persoas Físicas inclúe no ámbito do imposto como Suxeito Pasivo exclusivamente ás Persoas Físicas, dentro das que non se pode considerar ás Comunidades de Montes Veciñais en Man Común. Sen embargo, atendendo ó artigo 33 da Lei Xeral Tributaria e as Comuni- dades de Bens e demais entidades carentes de personalidade xurídica terán a consideración de suxeitos pasivos, susceptibles de imposición nas leis tributarias que así se establezan. Isto permitiría a introducción no concepto de suxeito pasivo do imposto ás comunidades de montes a través dunha modificación do artigo 11 da a Lei 6/91 de 6 de xuño.
- 3- A exención dos rendementos obtidos por estas comunidades, exención que como establece o artigo 133.3 da Constitución e o artigo 10 da Lei Xeral Tributaria debe establecerse por Lei e viría motivada polo espe- cial tratamento fiscal que merece a función social e o interese colecti- vo destas comunidades.

As rendas non reinvestidas no propio monte ou destinadas a activida- des de interese colectivo, e que se repartan entre os comuneiros, serían xa rendas obtidas por estes e que como suxeitos pasivos do imposto da renda que son, tributarían polos mesmos.

Outra posible alternativa ó vixente réxime fiscal das comunidades de montes, sería a súa suxeición ó Imposto de Sociedades, ben a través dunha modificación da propia Lei do Imposto incluíndoas expresamente no ámbito do seu suxeito pasivo, ou a través da expresa atribución ás mesmas de personalidade xurídica na propia Lei de Montes Veciñais en Man Común.

Una vez suxeitas a este Imposto procedería establecer mediante Lei a exención total dos rendimentos obtidos por estas Comunidades e reinvestidos no propio monte ou destinados a obras de interese social e colectivo.

6. Proposta de canle lexislativo para a aprobación do réxime tributario das comunidades de montes veciñais en man común.

A formulación legal sobre as premisas anteriormente establecidas, e en particular a exención respecto do imposto sobre a renda das persoas físicas esixe no estado actual de distribución de competencias entre o estado e as comunidades autónomas a aprobación dunha norma con rango de Lei polas cortes xerais, sen prexuízo da posibilidade dunha futura ampliación do alcance das competencias normativas das comunidades autónomas e en especial da comunidade galega ó amparo do artigo 27.11 do Estatuto de Autonomía e en desenvolvemento da vía aberta pola lei 16/96 do 30 de decembro de cesión de tributos, completada pola lei 32/97 do 4 de agosto.

De acordo coa última posibilidade apuntada non é descartable unha futura ampliación do ámbito de actuación lexislativa da comunidade autónoma nesta materia pero na actualidade o marco constitucional e estatutario conduciría a instar o correspondente procedemento lexislativo de conformidade co disposto nos artigos:

Art. 87.2 da Constitución española - “As Asembleas das Comunidades Autónomas poderán solicitar do Goberno a adopción dun proxecto de lei ou remitiren á Mesa do Congreso unha proposición de lei, delegando ante a citada Cámara un máximo de tres membros da Asemblea encargados da súa defensa”.

Art. 10.1 do Estatuto de Autonomía de Galicia - “Solicitar do Goberno a adopción de Proxectos de Lei a presentar perante a Mesa do Congreso dos Deputados Proposicións de Lei”.

Art. 163 do Regulamento do Parlamento de Galicia - “1.-A elaboración de proposicións de lei que se vaian presentar ante a Mesa do Congreso dos Deputados e maila solicitude ó Goberno do Estado da adopción dos proxectos de lei a que se refire o apartado f) do artigo 10.1 do Estatuto de Autonomía de Galicia, faranse de acordo co que prevé este Regulamento para o procedemento lexislativo ordinario. 2.- As proposicións e os proxectos de lei a que se refire o apartado anterior deberán ser aprobados, en derradeira votación, polo Pleno do Parlamento de Galicia, por maioría absoluta. 3.- Para a designación dos deputa-

dos que teñan que defende-las proposicións de lei no Congreso dos Deputados, segundo o que prevé o artigo 10.1, apartado f), do Estatuto de autonomía de Galicia, cada deputado escribirá un nome na papeleta correspondente. Resultarán elixidos, ata un máximo de tres, no número que previamente fixará o Pleno por maioría absoluta, os deputados que obteñan máis votos. Se cumprir, a votación repetirase entre os que obtivesen maior número de votos.”

7. Medidas de fiscalización dos ingresos e gastos das comunidades de montes. En particular o control do destino das cantidades percibidas.

A fiscalización e control dos rendementos e gastos polas Comunidades de montes Veciñais en man común ha de operar nun aspecto, así tanto no seu carácter de suxeito que se integra nas relacións económicas ordinarias e polo tanto que mantén relacións xurídicas con multitude de particulares, como, no que aquí parece de maior interese, na súa condición de suxeito pasivo exento da tributación polos rendementos percibidos atendendo ó fin ó que os mesmos haxan de ser aplicados, o que obriga a que exista un escrupuloso control dos ingresos, gastos e aplicacións das cantidades derivadas das actividades ordinarias ou non das Comunidades de Montes Veciñais en Man Común. Neste senso non podemos esquecer que a exención que se interesa polas Comunidades de Montes Veciñais en Man Común deriva da propia natureza destas institucións e neste senso parece necesario artellar un sistema de control das contas das comunidades de montes veciñais en man común, así como da aplicación dos rendementos das mesmas ós fins legalmente primados e que lle son propios por lei.

O artellamento deste sistema débese facer por unha dobre vía:

1.- Esixindo o cumprimento estricto das obrigas fiscais de carácter formal propias do tipo impositivo I.R.P.F. Neste senso semella excesivo para o propósito que nos ocupa unha relación exhaustiva dos particulares de tal materia, co que entendemos suficiente unha simple remisión á lexislación aplicable (art. 96 a 104 da L.I.R.P.F. segundo a redacción dada en virtude da Lei 12/1996, e Lei 65/1997 e concordantes do R.I.R.P.F.)

2.- É preciso que acompañen á normativa que se interesa a articulación dun sistema legal que garanta intervencións concretas para a fiscalización das contas e das aplicacións dos rendementos das comunidades de montes ós destinos e fins legalmente tutelados. É necesario polo tanto a creación ope legis dun órgano integrado na Administración Pública que cumpra coa función fiscalizadora antes referida.

Abordar polo miudo as bases normativas do mesmo supón un exceso para a proposta que se formula e topa coa dificultade da multitude de posibilidades que se lle permiten. Sen embargo creo que é oportuno destacar por esta repre-

sentación do colectivo de comunidades de montes a lo menos dúas posibilidades concretas. A primeira que supón atribuír a competencia de control e fiscalización das comunidades de montes nas formas e categorías sinaladas ós organismos que veñen desenvolvendo tal función dentro da propia administración pública. A segunda proposta consiste na redefinición do contido e alcance do Rexistro de Montes Veciñais, dotando dalgún contido ó mesmo e transformándoo no órgano de control da legalidade interna das decisións e da legalidade da economía das comunidades e da súa aplicación social. Non descoñecemos a dificultade práctica que presenta pola súa propia incardinación na Consellería de Medio Ambiente e o seu carácter e natureza derivado da Lei 13/89 (Decreto 260/92). Isto supón que obrigaría a unha transformación de simple rexistro formal en rexistro/tribunal fiscalizador, tampouco descoñecemos as dificultades prácticas de dotación de medios técnicos e económicos que a proposta que se realiza supón ou a complexidade xurídica de artellamento legal da mesma; nembargantes entendemos que as vantaxes de integración do organismo e de proximidade do mesmo con respecto ás comunidades de montes xustifican sobradamente as dificultades e desvantaxes que antes se refiren.

Bibliografía.

- ABEL BOUHIER. 1979. *La Galice. Essai géographique d'analyse et d'interprétation d'un vieux complexe agraire*. La Roche-Sur-Yon (Vendée): Imprimerie Yonnaise. 2 vols. (Vid, tamén, a ampla recensión – resumo deste libro feita por Xosé Manuel López Andión na *Revista Galega de Estudos Agrarios*. 1981. Nº 5, pp. 193-313; e moi especialmente, para os montes, o capítulo IV, “O terreo inculto, soporte tradicional do sistema”, pp. 259-272).
- BENXAMÍN CASAL VILA. e XOÁN FCO. FERNÁNDEZ LÓPEZ. 1992. “O Plan Forestal de Galicia: Comentarios dende Lugo”. En *Lucensia*, nº 15, pp. 9-23.
- CASTELAO. 1961. *Sempre en Galiza*. Buenos Aires.
- BALDOMERO CORES TRANSMONTE. 1973. *Sociología rural de Galicia*. A Coruña: Librigal.
- XOSÉ FARIÑA JAMARDO. 1982. “O réxime legal da parroquia en Inglaterra perante o porvir da parroquia rural galega”. Na *Revista Galega de Estudos Agrarios*, nºs 7 e 8, pp. 11-39.
- XOSÉ GONZALO DE LA HUERGA FIDALGO. 1982. “División administrativa e realidade socio-económica e territorial de Galicia”. Na *Revista Galega de Estudos Agrarios*. Nºs 7 e 8, pp. 41-67.
- CARMELO LISÓN TOLOSANA. 1974. *Antropología cultural de Galicia*. Madrid: Siglo XXI.

- PEDRO LÓPEZ GÓMEZ. “Antecedentes históricos dos montes comunais en Galicia”. En Varios. 1979. *O monte é noso*. Pontevedra: CIES (Círculo de Información e Estudos Sociais), pp. 25-31.
- PEDRO LÓPEZ GÓMEZ. 1984-87. “Os montes no século XVIII (provincia de Pontevedra)”. Na *Revista Galega de Estudos Agrarios*, Nº 10; pp. 253-267.
- PEDRO LÓPEZ GÓMEZ, OLGA GALLEGO e outros. 1980. *El monte en Galicia. Fuentes para su estudio*. Madrid: Ministerio de Cultura.
- XAQUÍN LORENZO. 1982. *A casa*. Vigo: Galaxia.
- XAQUÍN LORENZO. 1982. *A terra*. Vigo: Galaxia.
- RAMÓN OTERO PEDRAYO. 1927. *Problemas de xeografía de Galicia*. A Coruña.
- AUGUSTO PÉREZ ALBERTI. 1979. *Xeografía de Galicia*. Madrid: Santillana.
- VICENTE RISCO. 1930. *El problema político de Galicia*. Madrid.
- XOSÉ MANUEL SOUTO GONZÁLEZ. 1987. *Xeografía humana*. Vigo: Galaxia.
- MARÍA DO PILAR TORRES LUNA (dir.). 1985. *Geografía de Galicia*. A Coruña: Boreal. Especialmente o Vol II, pp.177 e ss.
- VARIOS, 1979. *O monte é noso*. Pontevedra: CIES (Círculo de Información e Estudos Sociais).
- RAMÓN VILLARES PAZ. *A historia*. Vigo: Galaxia.
- RAMÓN VILLARES PAZ. 1982. *Foros, frades e fidalgos*. Vigo: Xerais.
- RAMÓN VILLARES PAZ. 1981. *Donos de seu*. Barcelona: Sotelo Blanco.
- RAMÓN VILLARES PAZ. 1982. *La propiedad de la tierra en Galicia (1500 – 1936)*. Madrid: siglo XXI.